

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De productione iurium in curia, ac de literis compulsorialibus, illarumque
exequutione in partibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

LIBER VI.

DE PRODUCTIONE IURIVM

curia, ac de literis compulsozialibus,
illarumq; executione in
partibus.

CAP. I.

SUMMARIVM.

- 1 Instrumenta publica absque iudici mandati proprijs notarijs habentur.
- 2 Scriptura in iudicijs parce producenda sunt.
- 3 Scripturae & articuli, (ex urbanitate tamen patrum) admittuntur etiam post terminum ad producendum omnia, vj q; ad conclusionem, & quandoque post, ex gratia.
- 4 Scripturas simpliciter producens, omnia in ea contenta fateri videtur, & nu. 19.
- 5 Confessionis reuocatio praetextu erroris quando non admittatur.
- 6 Scripturas producendi stylus in Rom. Cur.
- 7 Instrumentorum in productione pars citari debet, alias non probant, fall tamen, vi nu. 25.
- 8 Scriptura priuata recognosci debent, & quando, & quid in Palatio vsu receptum sit, & numero 26.
- 9 Sigillum an probet.
- 10 Comparatio scripturarum, quando & qualiter facienda, & num. 27.
- 11 Instrumentum originale non cogitur quin apud

acta dimittere, sed copiam collationatam.

- 12 Compulsoriaeum literarum duae sunt species.
- 13 Compulsoriae generalis & specialis formula.
- 14 Compulsoriarum in exequutionem quomodo procedendum sit.
- 15 Exemplatio parte citata facienda est.
- 16 Principis in auditorio, sola veritate inspecta proceditur.
- 17 Sententia Senatus Neapolitani pro lege in regno habetur.
- 18 Opinio DD. Rota pro communi reputatur.
- 19 Instrumentum producens, omnia in eo etiā aduersantia, approbare videtur, fall. tamen.
- 20 Instrumenta producere, cum clausula illa, si & in quantum in fauorē faciunt, & non aliter, quanta sit efficacia.
- 21 Scripturae an possint pro parte acceptari, & pro parte impugnari.
- 22 Scripturas producens, aut testium depositiones cum clausula si & in quantum, &c. potest cogi, ut praecise declaret, si illis pro veris uti velit.
- 23 Instrumentum reprobatum per duos testes.
- 24 Testes instrumentarii, si instrumento contradicant, an puniantur?
- 26 Testes super recognitione scripturae producti, non aliter probant, nisi praesentes fuisse testificentur.
- 27 Comparatio sola literarum an plenē probet.
- 28 Instrumenti exemplum, siue copia, an fidem faciat, & numero seq.
- 30 Approbatus, non potest ab eodem reprobari.

Datis

D At is iam articulus pro intentione actoris, ac excipientibus rei ad extenuandam intentionem actoris, solet quisque probationes, quas habet afferre, & causam iuris, vel testium de positionibus instruere, & prout de iurium productione dicemus, iura enim hic probationes, quæ in scriptura consistant, vulgari quodam vocabulo vocamus, quas scripturas si quis ad manus habeat, vel si ex partibus proprijs tamen notarijs rogatis (si publicæ sint) vel alias originales habendæ sunt, absque alia iudicis iussione, ac partis vocatione ad Roma. Cur. adduci & transportari poterunt, & ubi habueris, iterum atque iterum legendæ sunt, & ubi loqueris, munus tuum erit perpendere inspectione actionis si actoris, vel exceptionis, si rei patres defenderis, quid, quantum, & quando, intentioni tuæ prodesse, vel obesse possint, & illas prout re benè pensata expedire dignaueris, exhibebis in iudicio, qua in re, nisi ita eruditus fueris, vel legum ac canonum consilio uti possis, facile cum alijs practicis, non minus, quam calpis, proprio plerunque peribis iudicio, prout sapienter ego meros practicos, qui non valentes eum (qui in iudicio nimium properaret, legibus prohibere, iurium productione se tueri solent) proprijs eorum nexibus depræhendi, quos reprehendit Papa in c. imputari, extra de fide instrum. & admonet textu. in l. scripturæ diversæ, C. de fid. instrumen. & eis alludit vulgatum carmen.

Heu pateris telo vulnera facta tuo.

- 2 Quorum a exemplo * deterriti veteres, & si
2 eruditissimi eorum eruditione non confisi, consueverunt in exhibendis iuribus esse parcissimi illaque

illaque non nisi paulatim, & quantum, ac quando ipsa necessitas vrgeret, exhibere, ea (vt opinor) (ratione) quod veluti veteri adagio dicimus dubium esse litis euentum, sic ab ipsis comper-
 tum est, dubias quoq; esse in quauis iudicij parte litigatorum cursitationes, & in re tam dubia, non potest quandoq; etiam eruditissimus quisque à longè prognoscere, quod postmodum contraria actione, ac temporis beneficio commo-
 tus dignosci, tempus enim est pendentis baculus & in certamine contraria actio ad melius ope-
 randum nos instruere solet, quam omnibus arti-
 bus, *b* non minus, quàm ij, qui bello præsumunt, ex-
 plorare debemus, quandoquidem lis belli spe-
 cies est, in quo genere admonet nos Cicero in
 Catone hisce verbis: Quis est tam stultus, quam
 uis adolescens, cui sit exploratum ad vesperam
 esse victurum? Quæ Ciceronis verba nobis in
 hac iudiciorum specie præsertim, qui in sacro
 Palatio causas agimus atque defendimus, opti-
 mè arrident ea ratione, *c* quod Patres ipsi eius-
 dem sacri Palatii veluti supremi ordinis iudi-
 ces à multis annis eam sibi aduersus iuris regu-
 las præscripserint libertatem, vt liceat eis ab ip-
 sis regulis, quæ inferiores iudices, quasi in com-
 pedibus detinent, pro eorum sacrosancto arbi-
 trio recedere, & in rebus dubijs non alias prin-
 cipem, prout Iustinianus sanxit consulere, sed
 quod eis ratione consonum, iuxta factorum cō-
 tingentias videtur decernere, *d* est quæ omnibus
 nationibus Romano subiectis Imperio, lex eo-
 rum sententia, nō minus, quàm essent apud Græ-
 cos Amphictionum decreta, quæ Dæmosthenes
 in oratione pro Ctesiphone citat, & quorū con-
 uentus

uentus erat totius Græciæ publicum consilium,
ex septē eius ciuitatibus constans, quod Strabo
lib. 9. & cur ita diceretur Dionysii⁹ lib. 14. docet.

Sed longius digressi, ad speciem nostram pro-
ductionis iurium reuertamur, in qua his omni-
bus facile occurrere periculis, si ea, quam supra
diximus, vteris producēdi parsimonia, nec ab-
sterreas terminorum obseruationem, ac lapsam
præsertim ad producendum omnia, cum supra
dixerimus, partes ex præscripta quadam vtrius-
que consueuisse, non solum probationes, quæ in
scriptura consistant, sed etiam articulos & res
stes admittere, quodcumque ante conclusio-
nem in causa, Rota decisi. 448. nota, quod om-
nes in antiq. de artic. in caus. prophana, & non
solum ante conclusionem, sed etiam post, saltem
ex gratia, Aegid. conclus. 447. articuli, de pro-
ba. & conclu. 745. conclusio de restit. in integ. li-
que etiam si iura non essent de iure dantis, sed ob-
iectiua, non solum enim admitteretur eorum pro-
ductio, sed etiam operaretur, ut articuli de fini-
li materia in iuribus huiusmodi contenta eo-
rum calore admitterentur. Aegid. conclu. 574.
Quod si. 5. de exceptio. Dixi autē parsimoniam,
ne ad eius vltimum extremū, quod vitium est,
facile declines, utpote iurium productionem,
differendo vsque ad vltimas audientias, in qui-
bus non solent Auditores iura, neque alias pro-
bationes admittere nimium de calumnia produ-
centis suspicantes.

Amplius quia * scripturas simpliciter pro-
ducendo, videtur quis fateri omnia in eis con-
tenta vera esse, etiam quæ producenti præiudi-
carent, iuxta not. per Inno. in c. cum olim in fine
verbe.

versio. sed dies de censibus, & in c. cum venerabi-
 lis, num. 4. versio. item licet producent, de exce-
 ptio. & similis * confessio non admittit reuoca-
 tionem prætextu erroris, sed imputatur produ-
 centi, qui potuit prævidere, vt supra ad not. per
 Specul. & Ioan. And. in tit. de instrum. edi. § vi-
 dendum, versio. quid si aliquid, & not. per Inno.
 & per Butr. in d. c. cum olim, de censibus, & per
 Imo. in c. g. perpetuus, extra de fide instrum. &
 per eundem Butrium, a latius per Felinum in c.
 imputan. de fide instru. colum. 1. nu. 7. versio. sep-
 tima & vltima declaratio, & ratio est in præoptu,
 quia ista est confessio scripta & probata, quæ non
 reuocatur, prout notant Abb. & alij in cap. fin.
 de confessis. Mos * producendi scripturas inole-
 uit in Romana Cur. quo litigatores non per se-
 ipsos, sed per alium, qui semper est vnus ex con-
 notarijs actuarijs causæ scripturas producunt,
 eundemque per censuras ecclesiasticas ad illas
 producendum obtinent ab Auditore compelli,
 adeoque inoleuit mos similis productionis,
 vt Notarij quotidie hoc munere grauati, vo-
 lentes se ab eo eximere, & litigatoribus nihilo-
 minus in hoc morem gerere, sibi inuicem con-
 senserunt, vt singuli in suis causis possint apud
 acta notare similes productiones, præuia ta-
 men compulsionem, vt supra, ab vno ex connota-
 rijs suis, tamen semper absente & præmissorū
 ignaro recepisse, & vbi iura fuerint sic per com-
 pulsum producta, solet actarius repetitionem
 illorum sub nomine litigatoris productionem
 obtinentis subnectere, f cum protestatione ta-
 men in quantum pro parte producentis faciant,
 nec alias, aliter, nec alio modo, prout apud For-
 mula.

mularium ipsorum notariorum, seu terminorum Rotæ, sub rubrica, de productione iurum per compulsum 46. car. legere poteris. Quæ protestatio admittitur de iure, ad nota. per Bartol. publicæ, §. fin. ff. de positi. & in l. Aurelius, §. pen. ff. de libe. lega. & per Inno. & Butr. in c. venerabilis de except. per Bal. & Paul. de Cal. in l. j. C. ut quæ desunt aduoca. & per Felin. post alios in c. imputari extra de fide instru. colum. fin. in fine. Et usu recepta est in Palatio, & iuu. producentem in hoc, quod pro natura protestationis conseruat ius veniendi contra partes per iudiciales in eodem instrumento, seu scriptura consistentes, Rota decis. 282. in no. licet quis producat de appella. & fide instrum. ac contestat. quæ tamen limitat, dum tamen productio non sit proprii instrumenti cum producente celebrati. Quo casu ex quo omnia narrata in instrumento probant inter ipsas partes non posset pars producat acceptare in parte & partibus, ut supra, et si similem productionem faceret, non releueret, Rota ibidem in fin. Quam tamen protestationem etiam, ubi proprium produceretur instrumentum, ut iuu. et producentem, & præter uet sibi ius veniendi contra in capitulis propriis separatis admittit. Fel. in d. c. imputari in fin. per bis, per nota. per Imol. in d. c. G. perperius supra eod. tit. de fide instru. & attestatur Imol. esse communem doctorum opinionem, quæ inseruit pro declaratione limitationis traditæ per Rotam decis. 282. in casibus duntaxat, in quibus licet de iure contra contenta in proprio instrumento venire. Et cum supra dixerimus, quod si quis ab ipso simili protestatione & simpliciter instru-

tum producat, videtur fateri, omnia in instru-
mento contenta vera esse etiam, quæ producen-
ti præiudicarent, per nota. per Innocen. in c. cum
venerabilis, de exceptio, &c. cum olim de censu-
bus, & contra similem confessionem, ut pote scri-
ptam & probatam venire non posse per supra al-
legata. Tu tamen intelligas directè abnegando
contenta in instrumento esse vera, quod si non
directè, ut supra volueris improbare instrumen-
tum, sed potius euadere per indirectum, ut potè
si ex instrumento aliqua oriatur confessio du-
bia, poteris nihilominus euadere instrumentū,
faciendo probationes, non contrarias instru-
mento, sed tales, per quas illa dubia cōfessio de-
claretur talis, ut ibi non præiudicet factum in
ea confessatum etiam verum, ad nota. per Feli-
num in d. c. imputari, colum. 1. num. 7. versicul.
septima & vltima declaratio, de fide instru. vbi
allegat, cap. cum dilecti, de accusa. & Butr. in d.
cap. cum olim de censibus, vbi etiam concedere
videtur, ut quis possit venire contra instrumen-
tum sic simpliciter productum, si modò non di-
sceret, sed contra totum instrumentum veniens
per aliud malè productum, & allegat dubium
in d. c. cum olim. Idem si volueris non confessio-
nem certam, sed tantum præsumptionem ex in-
strumento resultantem diluere, admitteretur e-
tiam probatio tendens ad hunc finem, ad nota.
per Pau. de Cast. in l. exercendis, colum. 4. num.
4. C. de fide instru. ver. & prædicta, g vbi etiam
habet materiam & theoricam Doctorum, quæ
probatio, & quot testes requirantur contra in-
strumentum, quouis modo quis contradicat in-
strumento, poteris enim vbi opuserit eò recur-
rere.

Aa

Gene-

h

7

Generaliter *h* verò, ubi * iurium productio
 fuit, necessaria est partis vocatio ad dicendum
 contrà, aliàs non probat, ad regulam legis de
 noquoque, ff. de re iudicata, & text. in l. pro-
 randum, §. sin autem, verbo terribiles, iuncto
 textu in verbo præsencia, C. de iudi. què ad hoc
 Angel. ibidem dicit singularem, & in l. iudices,
 C. de fide instrumen. & not. per Barto. in litem
 illa, C. de constitu. pecu. & latius per Felinum in
 c. in nomine, col. 9. numer. 31. ver. 3. quæritur, ex-
 tra de testi. nisi forrè post similem productionem
 servatus esset terminus ad dicendum contra pro-
 ducta, de stylo palatii servari solitus, qui meo
 iudicio huic citationi saltem, quoad iura prius
 producta æquipolleret, ubi tamen hæc citatio
 specialis fiat, hæc est communis formula, qua
 utimur in Palatio. Citetur. N. & c. ad dicendum
 contra iura producta & repetita. Quod ad dicti-
 num & repetita, addi solet, ea ratione, ut citatio
 etiam repetitionem producentis, qui actus est in
 productione diuersus respiciat, & quia si scrip-
 turam produxeris priuatam, vel manu publici
 notarii, si modò non fuerit ex publico archivio
 habita, non creditur ei soli, nisi * producentis ve-
 rificet scripturam manu eius, cuius enunciat
 scriptura, ad text. & no. per Pau. de Cast. & alios
 in auth. & si contractus, C. de fid. instr. & not. per
 Felin. post alios, in c. scripta, extra eodem. Sole-
 mus in palatio productæ scripturæ fidem sup-
 plere per recognitionem iurium productorum,
 & propterea eadem citatione ad dicendum con-
 tra iura, addere consuevimus, necnon video-
 dum iurare testes super recognitione iurium.
 Qui si recognoscere, habeant scripturam manu
 eius,

eius, cuius enunciatur scriptum, ad textum & not. per Paul. de Castr. & alios, in auth. & si contractus. C. de fide instrumen. de iure non probat, nisi fuerint presentes dum scriberetur, & dicant vidisse scribere eum, nec alias sufficeret, si testes deponerent, quod ipsi non fuerunt presentes, dum scriberetur, sed habent illam pro manu talis, quia manus eiusdem est sibi plurimum nota, ad nota. per Bart. in l. nuda, colum. 2. C. de donatio, & in authen. & si contractus, C. de fide instrumen. & not. per Paul. de Cast. in l. comparationes, col. 3. num. 4. versic. Sed contigit interdum, C. eodem. & per Bart. in l. admonendi, ff. de iureiurando, & per Ioan. de Imola, & per Felin. in c. 2. colum. 5. versic. 7. limita, ibi his sic discussis, latè de fide instrumen. cons. Neapol. decis. 181. in antiquis in quodam processu de fide priuatarum scripturarum. Nihilominus vsu receptum est in sacro Palatio, vt aduersarius iuris communis dispositionem, super recognitione scripturarum plenè probent testes, qui non fuerunt presentes, dum scriberetur, & deponunt recognoscere manum scribentis, quia est sibi valdè nota, prout communis vsus Rom. Cur. docet, idq; ea (vt opinor) ratione, quod scripturæ, quæ in Rom. Cu. producuntur, vt plurimum sunt ex longinquis partib. ad Ro. Cu. transportatæ, nec de facili possunt in Romana Cur. haberi testes, qui fuerint presentes, dum scriberetur in partibus scriptura, & propterea non abhorret à iuris dispositione iste stylus, quia isto casu, quando scriptura transportata è longinquis partibus producitur, nec de facili inuenirentur testes, qui recognoscerent, si modò appareat

Aa

2

expedita

expedita in forma publici instrumenti, & alia non sit suspecta, admittunt Doctores scripturam pro probanti etiam absque alia recognitione, prout late docet Paul. de Castr. in authent. si contractus, columna fin. nu. ibi, sed si non est possibilis, quia producitur instrumentum ex longinquis partibus, C. de fide instrument. allega. Specula. in titul. de instrum. editio. §. restat, ver. quid si producitur, vel si defuerint testes, quoscognoscant manum scribentis, consueuimus curare, ut iura, quæ ex partibus ad Romanam Curiam pro instruendis causis habentur ferè semper cum attestacione, & sigillo ordinarij, vel alterius personæ, seu collegij, ad quos hoc munus ex consuetudine loci spectaret ad Roman. Cur. traducantur, & quorum * Sigillum de iure supplet fidem productæ scripturæ, & illam reddit authenticam, ac in iudicio probantem, ad not. per Abb. & alios, præsertim per Fel. in c. scripta col. antep. n. 34. vsque ad finem, extra de fide instru. & latius in c. post cessionem, de probatio. Desiderant tamen Docto. pro effectu prædicti sigilli huiusmodi plures habere qualitates. Prima est, quod sit illius, ad quæ hoc munus spectet de iure, vel consuetudine loci, prout in locis supra allegatis docent. Secunda, quod sigillum sit authenticum, ad not. per Abba. in dict. c. post cessionem, sequitur Felin. ibidem colum. numero 7. versicu. Sed est aduertendum, & quæ requirantur, ut sigillum reputetur authenticum, refert se ad no. per Spec. in titul. de procu. §. Ratio autem formæ versicul. item quod non sigillum, & in titu. de proba. §. fin. versicu. 10. ipsum allegat. Tertia qualitas, quod sigillum sit illud
in fini.

k
9

in similibus vti solitum ad hoc deputatum, ad
no. per Bald. in d. c. post cessionem, per text. n. c.
significauit de appella. quem aduersus sen-
tiam Innoc. ibidem sequitur Felin. ibi. colum. 5.
numer. 17. versic. 2. requiritur. Vltima qualitas
est, quod sigillum sit notum illis, quibus presen-
tatur, Felin. ibi. versic. 4. requiritur.

Quamobrem solemus in Palatio in termino
citationis, de qua supra diximus ad videndum
iurare testes super recognitione, si testes scrip-
turam, seu manum scribentis non recognoscant,
curare, vt saltem recognoscant sigilla pro sigil-
lis illorum sigillantium proprijs authenticis, &
in similibus vti solitis, & per istam recognitio-
nem, sigillum efficitur notum Auditori, cui pre-
sentatur, & sic concurrentibus istis qualitatibus
sola similis sigillorum recognitio reddit produ-
ctam scripturam authenticam, & probantē per
supradicta.

At* vbi deficeret facultas recognoscendi ma-
num scribentis vel sigillum, recurrendum esset
de iure ad scripturarum comparisonem, quæ
de iure ciuili examinatio appellatur, & non prius,
vtpote ad remedium subsidiarum, l. quæ quando
cum qua specie scripturæ per quas & qualiter
fienda sit, docent Doct. in d. l. comparationes, &
in authen. sequen. quæ incipit ad hæc, & alia e-
tiam sequenti, quæ incipit, & si contractus, C. de
fide instrum. & si facultas etiam faciendi istam
examinationem, seu comparisonem quis non
haberet, & scripturæ ex longinquis partibus ve-
nient, probaret scriptura, absque alia recogni-
tione vel comparatione, prout supra diximus,
si modò appareret expedita in forma solita, qua

alia publicæ scripturæ expediri solent, & non esset ex aliqua digna causa suspecta, prout docet Paul. de Castr. in dict. auth. & si contractus col. fin. vers. sed si nō est possibilis, quod dictum videtur esse notandum, quia esset utile, ubi talis tibi contingeret.

m
ii

Ceterum, *m* quia de iure producens* instrumentum, non cogitur aliās dimittere originale eius authenticum, sed duntaxat copiam apud acta notarii cum originali concordatam, secundum Paul. de Castr. in l. fin. C. de fide instrum. notab. Solemus in Roman. Cur. ubi iura fuerint producta, & legitimè recognita, citare partem ad videndum mandari illa restitui retenta copia cum originali concordata, si modò adhuc non sunt registrata, aliās non dicimus retenta copia, sed simpliciter restitui iura registrata, & in termino similis citationis. Auditor mandat illa restitui, facta tamen obligatione, de illis iterato toties, quoties Auditor iubebit exhibendis, & exinde facta simili obligatione, & dimissa copia apud notarium collationata, si modò restituta adhuc non existant, ut suprà, recuperamus iura originalia, & quoad prædictam obligationem de iterata productione attinet, te in hoc vellem admonitum, *n* quòd ad istam iteratā productionem, non poteris de iure cogi, nisi adversarius instans declaret illam velle ad effectum redarguendi iura de falso, & aliās prout latè docet Pau. de Castr. in d. l. fin. 2. notab. c. de fide instr.

Quòd si quis iura, & scripturas non habebit, aliās in promptu neq; habere speret à proprio notario rogato, sed per alium sint ex partibus proprijs originalibus transumptanda, non solet
sacrum

sacrum Palatium fidem adhibere, nisi auctoritate sua, & vigore literarum compulsorialium transumptio fiat, Rota decis. 688. in antiqu. Dic, quod transumptum de compulsoria, quas literas ideò compulsorias vocamus, quod per eas soleat auditor causæ vices suas subdelegare in partibus pro compellendis personis, penes quas scripturæ, iura, & monumenta ad causam facientia reperirentur, ad illa sibi exhibendum ad effectum illa transumptandi, qua ratione etiam ipsos exequutores similium literarum in partibus iudices compulsores pragmatici nuncupant.

Harum o literarum compulsorialium duæ* sunt species, Vna generalis est, quæ ideo generalis dicitur, quæ datur pro extrahendis omnibus, & singulis scripturis ad causam facientibus in genere, & istas solet Palatium absque alio speciali rescripto Papæ in quacunque iudicii parte etiam parte non citata, & ante partis primam citationem, vel etiam vnâ cum ipsa prima citatione passim petentibus concedere, Rota decisio 47. in antiquis, Not. quod compulsoria, de compulsorijs, & hoc quia similis compulsoria generalis, non habet aliquam dilationem annexam; quæ retardet processum, seu expeditionem causæ, & propterea non reputatur parti præiudicialis, Altera specialis, (quæ ideo sic vocatur, quia pro exhibenda certa speciali scriptura dari solet) non ita passim conceditur, sed parte legitime citata, ac causâ cognita, vtpote, si profutura sit producenti scriptura, pro qua extrahenda pereretur specialis hæc compulsoria. Item si adsit indicium, quod scriptura, quæ desideratur

O

12

in rerum natura sit, vel aliàs tātus detur fumus, qui satis sit ad diluendam omnem calumnia suspicionē, utpote, si de scriptura, quę desiderat exemplū produceretur extraiudicialiter transcriptum, arg. no. per Cassa. dec. 3. de dilat.

Amplius, nō consuevit etiam dari nisi ad hoc specialis commissio Papę impetretur, quę exemplo remissorię nō solet Signatura aliās precisē, sed iudicis arbitrio rescribere, ea (ut opinor) ratione, quōd vna cum compulsoria speciali soleat concedi certa dilatio ad illam exequendam in partibus, qua durante propter fumum de eā datum expectatur is, qui compulsoriam obtinuit, & iudicis officium saltem quoad decisionem causę conquiescit. Et * vbi prohibendis compulsorijs citatio partis fiat, si generalis petatur compulsoria sub hac formula fieri solet. Citetur. N. ad videndum decerni literas compulsoriales generales, ad Ciuitatē & diocēsim calaguritanas, & quia vbi per similes literas fit ad partes remissio alicuius negocij, adueniendus est de iure aduersarius, ut ad locum destinati negocij accedat, vel procuratorem mittat, ad nota per Paul. de Castr. in l. iudices, numero sexto, in fin. ver. sic. item no. ex lege iudices, C. de fide instrument. addere solemus in citatione, necnon ad constituendum, si principalis sit, aliās ad substituendum procuratorem, ad interessendum exequutioni literarum in loco, aliās ad videndū decerni in loco processum per affixionem ad valuas maioris Ecclesię loci.

Si verò specialis peteretur compulsoria, addimus incitatione & ad concordandū in loco & iudice, prout suprà titulo de terminorum obseruatione

uatione fufius diximus, de quibus fi aduerfarius
cōcordet, benè est, fin autem dabitur iudex com-
pulfor, vel petitus, vel alter iudicis officio, & li-
cet fuprà dixerimus, hanc fpecialem compulfo-
riam non dari, nifi auditori fpeciali refcripto
Papæ detur hæc facultas, & ita paffim omnes fer-
uant, crederem nihilominus Auditorem poffe
fimiles compulforias fpeciales hâc dilationem
cum eis dari folitam, de aliorum tamen coaudi-
torum fuorum voto concedere. idque in vim ex-
trauagantis. Inno. 6. de facultatibus Auditorum
Roræ, ex eo capite, vbi facultas concedendi no-
uam dilationem ad partes eis impartitur, & fi-
milis compulforia fpecialis non eft, nifi noua
quædam dilatio, quæ litigatori datur ad haben-
dam ex partibus aliquam fpecialem fcripturam
ad cauffam facientem; ideò dicimus, quod non
folet dari nifi cauffa cognita, & plerunq; contin-
git rem in controuerfiam ire, & locum aduoca-
tis fieri, qui de iure certant, an concedenda, vel
potius deneganda veniat. Et cum quæftio fit de
dilatione, in qua fpecie lex plurimum iudicis ar-
bitrio tribuit, res ab ipfius iudicis arbitrio pluri-
mum pender, l. 2. vbi Bart. ff. de re iudic. glo. cap.
præterea de dilatio. & in dubijs confueuerunt
patres de dilatione inclinare, præfertim vbi ca-
lumniæ fufpicio ceflet. Qua de re inferius, vbi de
remifforia nobis dicendum erit, plura differe-
mus, quæ etiam in propofita fpecie tibi inferui-
re poterunt.

Generaliter * verò, vbi compulforia genera-
lis, vel fpecialis decreta fit; & velis in partibus
illius exequutionem profequi, Formula proce-
dendi erit, vt is, qui pro exequutione inftat, liti-

ras iudici compulsori corā notario, & testibus
 presentes, & instet, vt velit ad ipsarum literarum
 exequutionem procedere, & locum loci, vbi
 dere ad hunc effectum velit scribam actuarium,
 & nuncium deputare, & committere nuncium
 qui faciat diligentiam de reperiendis procura-
 toribus ex aduerso nominatis, si qui ex aduerso
 ti fuerint, quorum nomina solent notarij Rom.
 Cur. qui literas compulsoriales expediunt in
 calce ipsarum literarum adnotare, vt facilius in
 notitiam tam iudicis compulsoris, quam partis
 exequentis transire possit, & hoc si procuratores
 dederit aduersarius, sin autem vel si dederit, non
 tamen reperiuntur, instabis, vt similis diligentia
 committatur de reperiendis alijs procuratori-
 bus aduersarij, si qui adessent, & illis non repe-
 tis poterit iudex compulsor domi aduersarium
 citare ad actus in articulo exequutionis disti-
 rum literarum necessarios, si modò domicilium
 in loco habuerit, procedendo iuxta formam tra-
 ditam in cap. si aduersus, de eo, qui mittitur in
 possessionem. Et si non habebit in eo loco do-
 micilium, poterit citari per edictum, prout de-
 cet Rot. decis. 10. in not. Fuit dubitatum, de his
 instrum. per totam. Vel si ab Auditore in ipso li-
 terarum decreto fuerit (vt moris est) decretum
 processus per affixionem ad valuas maioris ec-
 clesie; vel alterius loci, iuxta formam in decre-
 to literarum traditam procederetur, & altera
 via iuxta suos casus, vbi iudex compulsor pre-
 dicta omnia fecerit, curabis omnia aduersario tuo
 intimari, & de intimatione apud acta relationis
 fieri.

His omnibus intimatis nominabis apud acta
 perlo

personas compellendas, penes quas scripturæ reperiuntur, & monitorium obtinebis contra easdem personas, vt sub excommunicationis alijsque poenis in literis compulsozialibus contentis, debeant infra triduum iura & monumenta, & alia (illa designando) coram dicto iudice compulso apud acta notarij exhibere, ad effectum ex illis exemplum transumptandi, quibus exhibitis citabitur pars alio ex prædictis, quò magis licebit modis ad dicendum contra iura producta & repetita, & videndum iurare testes super illorum recognitione, & posteaquam recognita fuerint, ad videndum mandari extrahi iura per infra scriptum instantem specificanda ad primam diem, qua adueniente induces testes, qui recognoscant iura producta, & specificabis, quæ extrahere intendes, & iudex mandabit exinde exemplum extrahi, quæ ubi extracta fuerint alia citatio fiet ad videndum mandari exempla, seu transumpta ex ipsis originalibus extracta cum eisdem originalibus collationari & interessendum collationi fiendæ, si velit interesse, & super eisdem omnibus iudicis decretum ac auctoritatem interponi, mandarique includi omnia in rotulo, & clausa sigillo iudicis compulsois obsignari, ac obsignatum ad Roman. Cur. destinari, ad primam diem, seu etiam per totam, quo citationis termino adueniente, iudex mandabit collationari, & collatio fiet, qua facta super omnibus eius decretum, & auctoritatem interponet, ac omnia in rotulo includi, & inclusa sigillo obsignari iubebit, & faciet, ac exinde rotulum sic clausum, & obsignatum cum literis eiusdem iudicis missiuis ad auditorem, qui hoc

hoc sibi negotium subdelegavit, destinabit, & transmittet.

- 15 Nec * videatur tibi iuri dissonum, quod in rebus vrantur hac citandi facultate isti iudices compulsores, qui meri sunt exequutores, qui citandi facultatem de iure non habent, nec videntur etiam posse illam habere ab Auditore compulsores decernente per not. in clem. audient de rescript. quia ista quaestio, fuit aliàs in Palatio disputata, & collector erat contra facultatem, & nihilominus admisit sacrum Palatium, videntur atque deberent in iurium extractione, & alijs in executione similium literarum necessarijs partem vocare, aliàs nulla esset iurium transumptio eorum auctoritate facta. Rota decisione decima, in not. Fuit dubitatum, de fide instrum. & attestatur collector rationibus suis non obstantibus contrariam partem semper suo tempore fuisse in curia servatam, limitat tamen iudicem compulsores in ipsa iurium exemplatione, alijsque praedictis, non teneri partem vocare, si praesens fuerit, tamen si non citata, per not. per Innocen. in cap. fin. de fide instrum. Amplius
- 16 * si pars non fuerit aliàs praesens, neque citata, non erit exemplatio omnino nulla, quia saltem contra eum, qui transumptari fecit, probabitur textum in l. chyrographis, ff. de administr. tutorum
- 9 Item etiam contra quemlibet alium, quia similia exempla, & transumpta produceret, ad textum, cum materia in auctoritate, ad hanc, C. de fide instrument. Sed concessa citatione pro necessaria, quam citabimus in ipsa iurium exemplatione, seu transumptione, non solum ubi sumus in executione compulsores, verum etiam in alijs

casibus; ubi quis aliquam scripturam ex proprio originali exemplari velit, etiam coram quouis ordinario, quā in re tu distinguas, aut scriptura pro cuius exemplatione instas, tangit certam personam, & illa nominatim citanda erit, ad textum in cap. cum P. tabellio, de fide instrument. aut non tangit certam personam, utpote, si peteres exemplari privilegium, vel aliud simile, tūc fiet citatio generalis per edictum, ut in cap. cum inhibito, de clande. dispo. nisi fortē exemplum peteretur ab eo, qui concessit, utpote, privilegium ab eodem Principe, & indulgentia ab eodem Pontifice, qui concessit. Tunc probaret exemplum sine aliqua partis citatione transumptatū, & si non haberetur ab eodem scriba, qui originale recepit, & adnotavit, quia utroque casu, siue ab eodem notario, siue ab eodem, qui concessit exemplum haberetur, etiam sine partis citatione, eidem non minus, quā originali crederetur. Rota d. decis. 10. in no. in princ. & inferius in additione, de fide instrum.

A N N O T A T I O N E S.

Quorum exemplo.) Plurimum certē momenti habent, quæ accuratē fiunt, non enim ubique omnia, nec omnia omnibus temporibus decent. Hinc Sophocles in hanc sententiam loquebatur *Electra*, Id ipsum scilicet tempus monet, maximus mortalibus ad opera conficienda cuncta magister. Et teste Terentio. In omni re videndum, ne quid nimis. Lenitē festinandum. Idem quæ etiam testatum reliquit. Quod insti- hic est sapere, non quod ante pedes modò est videre sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere. Non immeritò Pythagoras docuit, Consultandum esse tardè, perficiendum autem celeriter. Nico. Anto. Grauatius.

Non

b

Non minus.) Facit illud Imperatoris in l. aduoca-
c. de aduoc. diuers. iud. militat namque cassorum pariter
Est namq; militie quedam species, ac veluti simulacrum
studium & professio literarum, bonarumque disciplinarum
sed tum maxime aduocationis forensis munus. Nicol. de
Grauatius.

c

16

Quod patres.) Et merito quidem, nam* in principis
auditorio sola facti veritate inspecta proceditur. Baro. in l.
Aemilius in fin. ff. de minor. & Gram. decis. 10. nu. 3.

d

17

Est que omnibus.) Huc vergit, quod à Bald. prodictum
est, in l. vlt. c. de leg. atque Butr. in c. cum Bertholdus de re
iud. quorum testimonio Afflict. decis. 96. numer. 11. siquidem
reliquit. Sententiam* sacri Regij consilij Neapo. in respo-
pro lege haberi, confert etiam quod Imo. & Barb. scribit
in c. olim. 1. col. 11. de lit. contest. volentes opinionem* 120.

18

Rot. e. ob eorum auctoritatem pro communi opinione requi-
ri. Nico. Anto. Grauatius.

e

19

Amplius quia.) Adde Docto. in l. 1. §. editiones. §. di-
cedend. vbi* instrumenta producens omnia, que in eis con-
nentur, & aduersantia quoque approbare videtur. Quare
re Abb. videas conf. 53. lib. 2. Alex. consil. 15. in causa & ob-
te, libr. 5. Ias. in l. si cui, §. si à filio, nu. 16. de leg. 1. Gram. de-
cis. 103. numero 30. & Felinus in cap. cum venerabilis, co-
lumn. quinta, de excep. latius differentem. Quod tamen sal-
intelligas, vt per Bald. in c. cum venerabilis, colum. penul-
timam habere, quando ea, que in instrumento continentur, &
positiue narrata sunt, secus verò si enunciatiue, aut offerenti
cui Ias. adstipulatur in l. contra iuris, §. si filius, numero de-
cimo tertio, cum sequent. ff. de pact. Verum licet producta
contenta instrumento fateri videatur, attamen si illud re-
dargueretur nullum, super eo aduersarius nequaquam ius
damentum facere valet, vt per Ias. late post ceteros in l. si
sem stipulatus, numero 52. ff. de verb. obliga. & si in hac
Bartol. secum pugnare videatur, vt eò loci Raph. Alexan.

Are. & Ias. animadvertunt. Limita tamen quod diximus, nisi plura capita siue articulos instrumentum haberet, namque vno approbato, non infertur, cetera etiam comprobata fuisse, veluti post alios, quos citat, *Curt. Iun.* docuit *consi. 166 nu. 11.* ubi hanc opinionem communem esse affirmat, & *Bell. consi. 56. num. 12.* *Nicolaus Anto. Grauatini.*

Cum protestatione.) *Quant.* * sit efficacie in scripturarum productione, clausula illa, produco si in quantum pro me faciunt, & non aliter, apud *Felin.* est legere in c. imputari, de fide instru. ubi ait, quod in his, quae obesse possunt, iudex se fundare minimè potest, & est communis opinio, ut ipse ait, de qua *Rip.* quoque meminit in cap. cum M. F. nume. 39. de const. possunt * enim scripturae pro parte acceptari, & pro parte improbari, ut latè *Aymo. Cra.* ostendit, de communetiam opin. affirmans, in tract. de antiq. temp. in 1. par. in argu. de scriptura priuata nu. 68. & *Bell. consi. 46. nu. 11.* Et si nihil oportari talem protestationem, quinimò instrumento in omnibus aduersus producentem standum esse, plures censuerint, ut *Accurs. Bald. Salicet. Paul. Castrens.* & alij nonnulli, quos *Ias.* recenset in l. 1. §. editiones, numero 18. ff. de eden. & in l. edita, numero 42. C. eo. attamen communis opin. in contrarium est, ut iam diximus. Ceterum *Aymo.* eo loci trifariam communem sententiam limitat, ut ab eo perdiscere poteris, atque etiam *Franc. Marco decif. Delph. 60.* qui intelligit communem conclusionem in libro rationum locum sibi non vendicare. Verum hac in re illud silentio praetermittendum minimè duxi, quod * scripturas producens, siue testium depositiones, aduersario petente cogitur praecise (re-icta illa clausula, si & in quantum) declarare, si scripturis testium, vel depositionibus pro veris uti velit, praesertim quando eas de falso redarguere intendit, ut per *Felin.* & utraque in partem latè differentem in capit. praesentium, de testib. & *Afflict. decisione 189.* per totam, ubi relatis opinionibus, simpliciter declarari oportere, remota dicta

prote-

Com.opi.

f

20

Com.opi.

21

22

protestatione, concluditur, & huic opinioni innititur Franc. Marc. decis. Delph. 673. ad quam conferunt, quæ dixerunt superiore lib. cap. pen. sub. lit. D. Nicol. Anton. Grauat.

g Vbi etiam habes.) Adde Cur. Iun. consi. 55. ubi per
23 duos testes instrumentarios instrumentum reprobatur.

Com. opi. hanc opinionem communibus suffragiis receptam esse offi-

Com. opi. mat, & vide etiam pulchrè per Boer. decis. 12. Franc. Mar.

decis. 151. & 321. & iterum 486. & nedum per duos instrumentarios testes reprobatur, verum etiam per duos

instrumentarios, ut Dec. comprobatur, qui de communis opinione quoque asserit in c. tertio loco, numero 12. de probat. de re Docto. vide as in l. 1. §. si quis neget. ff. que ad testat.

per. Alex. consi. 70. & 74. lib. 1. Gram. decis. 60. nu. 4. & Ias. in l. duobus, §. item Pomponius, nume. 17. ff. de iur. iur.

24 ubi * quando testes instrumentarii contradicunt, quod testis

ipsi propter instrumentum, nec notarius propter ipsos pariter possunt, & hanc ad intensionem plura cumulat, cum legat.

Nico. Anto. Grauatius.

h Generaliter verò.) Huc accedant, quæ proximè libri capite diximus sub lit. A. & quæ Ias. post alios præ-

dit in l. properandum, §. si autem reus, nu. 5. c. de iur. iur. ad hoc verissimum, quod dicitur, * instrumentum in iudicio

25 ad hoc verissimum, quod dicitur, * instrumentum in iudicio

adversario non citato productum, nequaquam valere, & assignat limitationes. Primam quidem ad effectum produ-

di instrumentum, viribus carere secus verò ad finem simplici productionis. Secundam, nisi instrumentum ultimæ

termini produceretur, tunc etenim valeret absque productione. Tertiam, si tale instrumentum ipso adversario senten-

te in actis remaneret. Quæ de re quia affatim infra cap. 2. lib. B. verba facturi sumus, hæc prælibasse sufficiat. Nicol.

Anto. Grauat.

i Nisi fuerint præsentis.) Ex eod. fonte manent, quæ

ab Alex. prodita sunt consi. 150. col. 7. lib. 5. & consi. 30. in processu, lib. 4. & Ias. consi. 184. in fin. lib. 2. & ab Anton.

Gram. decis. 84. per totam, ubi per plura hanc comprobatur sententiam, quod * testes super scripturæ recognitione producti, non aliter probant, nisi praesentes fuisse, dum ea scriberetur perhiberent, quod & iterum Gram. ipse adnotauit decis. 103. nu. 14. & decis. 106. num. 33. & 34. nec mirum videri debet, si in recognoscendo chyrographo, testibus affirmantibus notam Titij puta, habere manum, eiusque literas, figuras siue notas, non credatur, nisi vidisse eum scribere affirmant: quoniam ob litterarum similitudinem perfacile decipi possunt, ut à Barto. docemur, in authen. et si contractus, C. de fid. instru. atque Felin. in c. 2. de fid. instru. Præterea scribendi forma multis ex causis quotidie mutatur, ut in auth. de fide instru. in prin. aliter enim quis in iuuentute scribet, quàm in adolescentia, aliter postea cum senio confectus erit, aliter sanus, quàm cum morbo laboret, aut conualescere incipiat: aut si manus aliquo ex opere (ut contingere solet) prius defatigata fuisset, quinimò plerisque diuersis scribentes calamis; diuersas exarantes literas cernimus. Insuper quia scripturæ literæ siue notæ, haud dubiè adulterari queunt, veluti sepe si sine nonnullis ita alterius scriptionem imitari videmus, ut ab oculatissimis etiam viris dignosci minimè queat, & huic sententiæ consultus Bertran. si. suscripsit, consi. 140. Locatio lib. 2. quam etiam Affl. amplexus est, decis. 181. post Aretin. consi. 64. & alios, quos citat. Nico. Anto. Graua.

Quorum sigillum.) Accedant ad hoc notata in c. 2. de fid. instru. quæ quæ Alex. congerit in l. pacta nouissima, & ibi Ias. num. 16. C. de pact. & hanc ad rem, videas Feli. tres fall. tradentem in c. post cessionem in 2. conclu. de probat. & Fran. Mar. qui abundè scribit, decis. 190. & in nonnullis sequen. Nicolai Anton. Grauat.

Quæ quando.) Adde Affl. decis. 181. num. 7. ubi * quod sola litterarum comparatio nequaquam plenè probat. intelligas tamè in scriptura priuata, secus in libro rationum, aut epistola: tunc enim comparatio plenam faceret fidem, &

ita communiter seruari Alberi. testatur in l. comparationes
C. de fide instrum. cui Gram. ad stipulatur in decis. 34. m. 1.
vbi quoque voluit, iudicem posse quempiam ad respon-
dum compellere, vtrum scriptura manu ipsius, vel ne-
scita, aut notata fuerit. Quam quidem comparationis literarum
materiam cumulatissime Docto. tractavit in dict. l. compa-
rationes, & in l. scripturas. C. qui pot. in pig. hab. & in l. ad-
mendat, vbi l. s. affatim rem explicat, nu. 85. cum seq. in po-
riore lect. ff. de iure iur. necnon & Aymo. Crau. in tr. de
antiq. temp. l. par. sectione queritur etiam, fol. 45. Nicolaus
Antonius Grauat.

m **Ceterum.**) Et est ratio, ne forte originalis scriptura
mitteretur, verum illius, exemplum penes acta curiae rem-
nere debet. Maran. in praxi. par. 6. nu. 10. actu, nu. 3.

n **Quod ad istam.**) Huius rei rationem ex Bald. sen-
28 tia elicere possumus, in l. ult. in 5. quast. C. de edic. dia. de
tol. quia * instrumenti exemplum absque exemplare, facit
(vt appellant) originale fidem facit, quod quidem ex tem-
peramento, (vt statim dicemus) intelligendum erit, & no-
ditur per Specu. tit. de infra. edi. §. nunc dicemus, verum
lud autem scias, Accur. Bar. & communiter alios in aut.
quis in aliquo, C. de eden. & per eundem Bart. in l. chirogra-
phis, ff. de administ. tu. Nico. Anto. Grauat.

o **Harum literarum.**) Huc spectant, quae supra pre-
mo libro, c. 8. & 9. auctor adnotauit.

p **Alias nulla.**) Exemplum * sine copia (vt vulgo
29 tur) cum conficitur aut exscribitur, adesse aduersarium, ut
citatum fuisse oportet: aliter nulla ex emplo fides adhibetur.
Auth. si quis in aliquo, vbi interpretes, C. de eden. Alex. 6.
col. vlt. lib. 4. & Guido Pap. decis. 471. Verum exempli
auctoritate iudicis cognitum probat. Doct. in c. vlt. de fide
instrum. & in dict. Auth. si quis in aliquo, vbi eruditissimus
Præceptor meus D. Ioan. Bologn. num. 19. hanc communem
suffragijs receptam esse opinionem asseuerat, apud quem nu-
pauit

paucas videbis fallentias, (quas nostri vacant) quod exemplum probat, quando illud ab eodemmet notario exscriptum, recognitum ve fuit, qui exemplar scripsit, ita Bart. in d. auth. si quis in aliquo, cuius opinio vsu recepta est, & communis etiam, teste 1. sone, eò loci, numero 3. Nicolaus Antonius Granatius.

Com. opi.

Com. opi.

Item etiam.) Ias. legas multa cumulantes in l. 1. §. 2. aditiones, num. 11. cum seq. ff. de eden. & in l. 1. nu. 8. ff. quod quisque iur. pleraque etiam in medium exempla afferentem eorum qui inualido vtuntur instrumento, aliquòue scripto, reputa. si tabellio tunc monachus fecisset, nam ab eo instrumentum non valeret. per c. sicut, ne cler. vel mon. si tamen ipsi dicti inualidi instrumenti vigore obtinuissent, non utiq; deinde in alia ipsius monachi instrumenta opponere possent, sic & qui in munere gerendo quempiam approbauere, ne utquam postea illum improbare valent, multa que & alia in dictis locis exempla subnectit Ias. apud quem legere poteris: Nico. Anto. Granatius.

q

30

De testibus, & eorum inductione, iuramento,
atque examine in Romana
Curia.

C A P. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes citari debent, aliàs nulla esset eorum receptio. fallit tamen, & nu. 25.
- 2 Mors quomodo probanda.
- 3 Testes aliquando lite non contestata produci possunt, veluti si de morte aut absentia dubitetur.
- 4 Testes affuturi possunt recipi appellatione pendente, & sic isto casu innouare licet.
- 5 Testes quando producuntur, debet aduersarius citari

Bb 2

tari